38 ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ ”ВАСИЛ АПРИЛОВ”
София, 1504, ул.”Шипка”№ 40, тел.02/ 8465358; 02/ 9442080; e-mail: info-2222038@edu.bg

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНО ПРОУЧВАНЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО СРЕД УЧЕНИЦИТЕ В 38 ОУ „В. АПРИЛОВ“

за учебната **2025/2026**г.

В периода 06.10.2026г. - 12.10.2026г. бе проведено проучване относно случаите на тормоз и насилие сред учениците от 38 ОУ „В. Априлов“.

Проучването обхваща учебната 2025/2026г.

И тази година продължава тенденцията, благодарение на активното съдействие на кл. ръководители и опитът от предишни години, броят на участниците от страна на учениците да е достатъчно голям, което от своя страна позволява получените резултати да се приемат с висока степен на достоверност.

Участвали са:

- 260 - ученици от 2-4 клас /срещу 267 през миналата учебна година/;
- 231 - ученици от 5-7 клас / срещу 239 през миналата учебна година/;
- 74 – родители /срещу 80 през миналата учебна година/;
- 12 - кл. ръководители от 2 до 7 клас / срещу 12 през миналата учебна година/, т. е 12 кл. ръководители отново не са попълнили анкетата, както и през миналата учебна година/;

От подадените отговори могат да се направят следните заключения:

68,8% /спрямо 57,4% м.г./ от учениците в начален етап, отговарят, че не се е случвало някой в училище постоянно да ги обижда или наранява, 27% /спрямо 34%м.г./отговарят утвърдително на този въпрос. Отбелязва се увеличаване на дела от учениците, които не са тормозени и намалява дела на учениците, които заявяват че са тормозени. Това е значима разлика по отношение на двете предходни години – почти 10% по първия показатели и 7% по втория показател, т. е има спад в субективното усещане за тормоз със 7 % и се увеличава с 10% дела на учениците, които не са били тормозени в училище. Тези данни показват, че работата на училищния екип става по-ефективна, а училищната среда по благоприятна и по-безопасна според учениците в начален етап на образование

Още по-ясно се отразява тази тенденция в отговора на въпроса, дали ако на тях не се е случвало, то са виждали някой друг да е постоянно нараняван или обиждан в училище – 28,8% отговарят положително при 54% и 56% през предходните две години. Това също е изключително голяма разлика – почти наполовина е намалял дела на учениците, които са наблюдавала някаква форма на тормоз спрямо други ученици. Анализът показва, че това намаляване в голяма степен са дължи на постоянното разясняване от страна на педагогическия екип кое е тормоз и кое не е. Грубото отношение, незачитането на личността и личното пространство са негативни явления, но те не са тормоз в точния смисъл на понятието и вероятно учениците, макар и по-малки, започват да разбират това.

Най-често през изминалата учебна година ситуациите на негативно отношение /насилие, тормоз/, според учениците, отново се е случвало в класната стая – 34%, както и на двора – 28.2%. Прави впечатление, че коридорите устойчиво се определят като място за конфликтни взаимоотношения и са 16%. Тоалетните и физкултурния салон също присъстват с приблизително същия процент като миналата учебна година - 11.5%. Тези данни потвърждават, че дворът и класната стая остават, според учениците, най-възловите места, където се случва да се проявят ситуации свързани с тормоз или насилие, но зачестяват и тези в коридорите и тоалетните, което е свързано с проблемни отношения между ученици от различни класове. Въпреки наличието на дежурни учители и постоянното внимание на началните учители, тези ситуации все още се случват, още повече, че основните форми на негативно отношение между учениците са вербални и съответно трудно могат да бъдат забелязани от учителите.

Трябва да се отбележи, че само 5 –ма ученици от начален курс поставят оценка „слаб 2“ на училището, 6-ма поставят „среден 3“, 21 поставят „добър 4“, 77 /срещу 65 от м.г./ „много добър 5“ и 154 / срещу 139 от м.г./ „отличен 6“. Отличните оценки са 59%, „много добър“ и „добър“ са 37% и само 4,23% са „слаб“ и „среден“, което още веднъж насочва към по-внимателната оценка на данните за тормоз в ежедневието на учениците и обективността на тяхната преценка на проблема

Сред учениците от прогимназиален етап се установяват следните резултати:

34,6% посочват, че се е случвало да бъдат тормозени през предходната година, а 64% че това не им се е случвало. По отношение на честота на проявите на тормоз и насилие, 55% потвърждават, че не са били обект на тормоз, 18%, че това се е случвало няколко пъти през седмицата, 17,4% процента - веднъж седмично и 14% - по-рядко от едни път в месеца. Това прави 69% от учениците, които или не са тормозени или това се е случвало много рядко, като тук отново трябва да се уточни дали става въпрос действително за тормоз или по-скоро за конфликтни взаимоотношения и неумение за общуване в специфичната възраст, в която се намират учениците. Данните са много сходни с тези от предишната учебна година, което показва поддържане на устойчиво ниво на сравнително по-ниска степен на тормози насилие сред учениците или по-скоро на тяхното субективно усещане за това.

Буди притеснение факта, че според учениците, споделянето с учители или родители за прояви на тормоз не е довело до спиране на проблемното поведение отново в близки до миналото проучване стойности - в 36% от случаите, а положително решение е имало в 21% от случаите. Този резултат остава крайно незадоволителен. Вярно е, че учителите не разполагат със съществени инструменти и механизми за въздействие върху проблемното поведение на определени ученици, но въпреки това, да остава усещането за безпомощност и безнаказаност у учениците е неприемливо. Може би тук е необходима много по-съществена работа с родителите на проблемните ученици и прилагане на цялата строгост на нормативната уредба, за да могат да се вземат адекватни и навременни мерки. Този въпрос стои на вниманието на всички педагогически специалисти и на ръководството на училището и трябва да бъде отново заложен в плана за противодействие на тормоза за учебната 2026/2027г. Необходимо е да се акцентира преди всичко на обратната връзка с учениците - най-вече изслушване и определяне на ролята и отговорността на всеки участник в конфликтна ситуация.

Много важен елемент от анализа на данните е какви форми на тормоз определят като най-значими учениците в прогимназиален етап /което обаче се отнася в значителна степен и за начален етап/.

На първо място, като основен източник на конфликти, на тормоз и/или насилие или между учениците са обидите, подигравките, дразненето; на следващо място е разпространяването на клюки, злословенето зад гърба, интригите, вземането на неща същото е източник на напрежение, като форма на незачитане на личното пространство. Особено тежко се преживява и настройването

на другите срещу конкретен ученик, едва на следващо място идва блъскане, удряне, както и заплашване.

Основният извод от тези данни е, че водещо за възникването на конфликтите трайно остава вербалната агресия. Учениците преживяват много по-тежко обидите, игнорирането, подигравките и т.н. отколкото чисто физическата агресия; учениците продължават да възприемат като тормоз и насилие не само удряне, сбиване и пр. физическо насилие, а преди всичко емоционалното преживяване на отхвърляне, присмех, незачитане и т.н..

Това е насоката, в която трябва да бъдат съсредоточени усилията по отношение на превенцията на тормоза и насилието сред учениците.

61,2% от учениците казват, че никога не са били тормозени, 19% че е имало такъв случай, но отдавна, а 12%, че се е случвало едни два пъти през миналата учебна година.

Най-съществен е фактът, че отново има около 10% от учениците, които твърдят че са тормозени по няколко пъти в седмицата. Заедно с това 12% от участвалите казват, че се е случвало те да тормозят някого, макар и няколко пъти в годината, тоест, можем да заключим, че тормозът, насилието, агресията и конфликтните отношения се проявяват средно при около 20 % от учениците в прогимназиален етап. Този процент е по-висок от миналата година, когато е бил 16% и неговото увеличаване е негативна тенденция, а това изисква далеч повече проактивна работа по отношение на проблемните взаимоотношения сред учениците. Тук отново фокусът пада на ниво клас, доколкото се наблюдават такива ситуации и има своевременна реакция към тях, за да получат учениците увереност, че подобно поведение не се толерира и не остава без последствия.

Интересни са данните по отношение на това как се чувстват учениците в училище, което индиректно определя тяхното емоционално отношение към училищната среда и степента на сигурност и приемане в групата и класа. 27% са определили себе си в най-високата зона на комфорт – между 9-10 по скалата от 1 до 10, 44,5% са на нива от 5-8, 11% са на ниво 4 и 13% са на нива от 1-3. На практика 71,5% от анкетираните се чувстват добре, много добре и дори отлично в училищната среда., а 26% се чувства от зле до средно и относително добре. Тези резултати кореспондират и с оценката дадена на училището – слаба оценка са дали 24% от учениците, добра – 58,4% от учениците и 18% много добра и отлична. Данните потвърждават извода, че голямата част от учениците се чувстват добре в училищната среда, приемат училището позитивно и нямат съществени забележки към него, но за около 20% това не е така. Усилията трябва да бъдат насочени към идентифициране именно на тези ученици и преодоляване на техните затруднения в общуването или в академичните постижения, защото не е коректно да се заключи, че тези 20% от учениците не се чувстват добре в училище поради наличие на тормоз. Причините могат да бъдат различни и една от тях да е налагане на тормоз или грубо, агресивно отношение, затова превенцията на ниво клас остава водеща в работата за противодействие на тормоза и за следващата учебна година.

През тази година участието на родителите в проучването, както и в предходната е крайно ограничено – включили са се 74 родители, което е около 12% от общия брой родители спрямо броя на учениците в училището. През предходната година те са били 80.

По отношение на сигурността на училищната среда – 35,1% са на мнение, че макар и да не отговаря напълно на техните очаквания се полагат усилия тя да бъде безопасна за учениците, а 24.3% я намират за напълно безопасна. Така общия процент на удовлетвореност от училищната среда е около 60%.

На следващо място 47% казват че детето им не е било обект на тормоз, а 27% че е било в единични случаи през учебната година обект на грубо и агресивно поведение. 48% твърдят че са чували за случаи на тормоз и насилие, макар тяхното дете да не било обект на такива действия.

Според 33% от родителите ситуацията с тормоза и насилието остава непроменена спрямо предходната година; според 27% и реакцията на училището спрямо проявите на тормоз и насилие остава непроменена, 23% намират, че проявите намаляват и само 10% отчитат, че според тях проявите се увеличават.

Трудно би могло да се направят сериозни изводи от тези данни, особено по отношение на оценката за увеличение или намаление на тормоза и насилието, тъй като реално става въпрос за мнението на много малък брой родители от общия много малък брой участвали, отново съпоставено с броя ученици и съответно родители в училището /650 на брой/.

От наличните отговори на кл. ръководители 58,3% от тях съобщават, че не са получавали сигнали за тормоз от страна на учениците през учебната 2025/2026година, при 25,6% това се е случвало 2-3 пъти в годината, при 8% до 2-3 пъти в месеца и при 7% до 2-3 пъти седмично. Тези данни показват значителен спад на учениците, които са потърсили съдействие от класния ръководител за случаи на тормоз, но толкова голяма разлика / за сравнение през миналата учебна година 16,7% от участвалите кл. ръководители съобщават, че не са получавали сигнали спрямо 58% през тази учебна година/ насочва към извода, че по-скоро учениците избягват да съобщават този проблем на кл. ръководите, а това е от своя страна е в значителна степен неприемливо. При участие на само 50 % от кл. ръководители изводите не могат да бъдат особено ясни, но въпреки това, на вниманието на ръководството този резултат трябва да стои като сигнал, че учениците е възможно да прикриват все повече възникналите конфликти помежду си и в крайна смета педагогическата колегия да се сблъсква само с крайния резултат. Това също трябва да бъде отразено и в плана за противодействие на тормоза за настоящата учебна година.

В заключение, трябва да се отбележи, че нивото на тормоз, агресия и негативни прояви сред учениците остава на ниско към умерено ниво, но заедно с това остава устойчиво през последните 2-3 години, без да спада.

. Основна препоръка е работата на ниво клас да бъде целенасочена по отношение на разбиране на причините за прояви на агресия и насилие, за представяне на положителни модели за справяне с такива ситуации, за идентифицирани на ученици, които се преживяват като жертви на насилие или такива, които оценяват училищната среда като източник на тормоз и агресия. От особено значение е включването на родители и външни специалисти, към които учениците проявяват по-голям интерес и представянето на филми и други интернет ресурси, посветни на темата. В училище са налични подобни материали и те трябва да бъдат ползвани по-активно от педагогическите специалисти.

Препоръката на УКС е да се актуализира изготвения за миналата година План за противодействие на тормоза и насилието сред учениците от 38 ОУ „В. Априлов“, с повече внимание от страна на кл. ръководители към процесите и динамиката във взаимоотношенията в класа и особено към обратната връзка с учениците. Да продължи включването на училищния психолог там, където и когато е необходимо, особено да се наблегне на информираността на родителите за ситуацията в класовете и за мерките, които се предприемат, както и за тяхното участие и ангажираност в тях.

УКС за противодействие на тормоза и насилието в 38 ОУ „В. Априлов“